

KATALIKIŠKOSIOS ETIKOS STUDIJA

1984 m. gruodžio 27 d. Vilniaus valstybinio universiteto specializuotoje taryboje Zenonas Burnys apgynė filosofijos mokslų kandidato laipsnio disertaciją „Katalikiškoji etika Lietuvoje 1920—1940 metais“. Mokslinis disertacijos vadovas — filosofijos mokslų kandidatas docentas B. Kuzmickas, oficialieji oponentai — filosofijos mokslų daktaras profesorius I. Zaksas ir filosofijos mokslų kandidatė docentė A. Darginavičienė.

Pirmajame disertacijos skyriuje („Lietuvių katalikiškosios etikos metodologiniai pagrindai“) autorius analizuoja žmogaus, jo laisvės, moralumo kriterijų, religijos, moralės ir etikos supratimo katalikiškojoje filosofijoje bendrąsias metodologines prielaidas, aptaria, kaip šias problemas sprendė katalikiškasis tradicionizmas, neotomizmas ir modernizmas. Antrajame skyriuje („Idėjinė kova su kitomis etinėmis teorijomis“) aptariamos katalikiškosios etikos teoretikų (A. Maceinos, S. Šalkauskio, A. Jakšto-Dambrausko ir kt.) pastangos įrodyti, jog kitos etinės teorijos (I. Kanto, B. Spinozos, E. Hekelio, H. Spenserio, F. Nyčės ir kt.) nėra pajėgios suprasti moralės esmę, garantuoti sėkmingą jos realizaciją. Trečiajame skyriuje („Katalikiškosios etikos principų realizacija Lietuvoje, jos problemos ir padariniai“) disertantas parodo, kaip katalikiškosios etikos atstovai savo teorinį modelį mėgino realizuoti praktiškai, t. y. įvertinti susidariusią socialinę situaciją, aptarti jos keitimo būdus, pasiūlyti konkrečią konstruktyvią programą, organizacines priemones ir kt.

Oficialieji oponentai pažymėjo, kad disertacijoje išanalizuoti iki šiol mažai tyrinėti klausimai — katalikiškosios etikos

metodologiniai pagrindai, jos polemika su kitomis etinėmis teorijomis, teorinio šios etikos modelio praktinio realizavimo išdava. Disertantas išstudijavo ir apibendrino gausią filosofinę-istorinę medžiagą. Jo padarytos išvados yra nuoseklios, logiškai pagrįstos. Disertacija duoda platų ir palyginti išsamų lietuvių katalikiškosios etikos supratimą, jos autorius kūrybiškai sprendžia valios laisvės, religijos ir moralės santykio klausimus. Disertacija yra reikšmingas Lietuvos visuomeninės minties istorijos tyrinėjimo faktas, ji aktuali ir praktiniu požiūriu. Kartu buvo pareikšta abejonė, ar autorius neperdeda katalikiškosios etikos praktinio reikšmingumo, jos pastangų kritikuoti buržuazinę visuomenę. Atsakydamas disertantas pažymėjo, kad katalikiškoji filosofija ir katalikybė apskritai nėra tapatūs dalykai. Jam daugiau rūpėjo teoriniai dalykai, o praktinio reikšmingumo vertinimas nebuvo tiesioginis darbo tikslas; opozicija buržuazinei santvarkai nebuvo radikali, neperžengė klasinių buržuazijos pozicijų.

Profesoriai B. Genzelis, J. Minkevičius, R. Pavilionis, R. Plečkaitis savo kalbose pažymėjo, jog disertantas vaisingai naudojami marksistinė socialinių reiškinių tyrimo metodologija, savo analizėje yra objektyvus, kad jo atliktas darbas — reikšmingas žingsnis šios srities moksliniuose tyrimuose. Kartu buvo nurodyta, kad disertacijoje pasitaiko nekorektiškų formulavimų, netikslaus, per daug laisvo operavimo terminais ir sąvokomis.

Mokslinė taryba nutarė suteikti Zenonui Burniui filosofijos mokslų kandidato laipsnį.

J. Nickutė